

Fésületlen interjú

Szerző Administrator
2012. május 13.
Utolsó frissítés 2012. május 13.

Fésületlen interjú a Gramafonnak

22 évesen már a Népművészet Ifjú Mestere díjban részesült. Mennyire vezetett egyenes út az Ipoly-menti Pinctől Füleken át a népdalokon keresztül a díjig?

...

Utam nem volt egyenes, de éppen a göröngyösségének köszönhetően vagyok edzett és élvezem jelenem minden pillanatát. Gyermekként Pincen egy Ipoly menti 300 lelkes faluban próbálgattam a felnőttek világát: libákat legeltettem és az egész faluközösség szocializált. Még élt a nagycsalád, még melegített a búboskemencénk és ez az idilli környezet indított útnak. Jenő cigány nagyapámat borotválta, majd vasárnaponként legkedvesebb nótáit húzta fülébe. Óvoda helyett az Ipolyban fürödtem, vagy Jolika barátnémmal lakodalmast játszottunk, de tanítottuk a tyúkokat is a „magasabb” tudományra. A teljes lelki szabadságot, időtlenséget csak egyszer-kétszer zavarta meg egy-egy nem várt esemény: például a kultúrházavatón a barátnőm hamisan kezdte el a Hopp Juliskát. Ez elég volt ahhoz, hogy engem sírva szedjenek le a színpadról, így sokáig nem is mentem a színpad közelébe. Jóval később a fülekpüspöki táncegyüttes lelkes tagja lettem, itt már ismét énekeltem, közben tagja lettem az iskolai énekkarnak is, de a legnagyobb sikereket lelki rokonom, Kovács Kati táncdalaival értem el. Kishitűségem tompították a rajzversenyek és különböző versenyszerűen űzött sportágak. Az érettségi előtt kétszer nyertem meg a szlovákiai magyarok népdalversenyét, majd segédtanítóskodtam Füleken. Olykor matematikát, sőt fizikát is kényszerültem tanítani, de minden órát dalolással kezdtünk. Egy évvel később már a budapesti Eötvös kollégium lakója lehettem. Budapesten minden összekuszálódott lelkemben, mert én voltam a vidékről érkező, palóc-magyar lány, a cseh ill. szlovák diák, aki „jaj, de szépen beszél magyarul”. Az útkeresés és önmagam keresésének nehéz időszaka következett, de ebből az állapotból hamarosan kizökkentett 1980-ban, a Parlamentben Pozsgay Imrétől átvett díj, a Népművészet Ifjú Mestere. Ezt akkor csehszlovák állampolgárként átélni könnyek nélkül nem lehetett.

Számos elismerése közül melyikre a legbüszkébb? Mit jelent az Alternatív Kossuth-díj?

Számomra a díjak kissé másodlagosak, mert lelkemnek elsősorban a nem manipulált vidéki kisközösségek szeretete és figyelme a fontos. Ezért, ha már választanom kell, első helyre a pinci és füleki díszpolgárságomat tenném, mert mindkettőt az a közösség adományozta, ahonnan elindultam, akik a gyökereimet táplálják és egész életutamat végigkísérik. Jóleső érzés az alternatív Kossuth-díj tulajdonosának is lenni, hiszen egész pályám alternatív: menedzserek nélkül, nagy fesztiválokat elkerülve, mégis több, mint harminc éven át éneklésem nem került teljesen a felejtés homályába. Munkásságom is alternatív, mert olyan tematikus albumokat készítettem, melyek a műfaj „harmadik utasságát” - egyben magányos útját jelzik: például nyolc lemezemen a Kárpát-medence népeinek közös dallamkincsét szólaltattam meg eredeti nyelveken, a legutolsón pedig a Teremtést dicsérem hét történelmi egyház énekeivel.

A különböző elismerésekkel terheket tettek a vállára, vagy inkább ösztönözték a további munkára? Hogyan birkózott meg az egyre nagyobb elvárásokkal?

Ezek mind édes terhek, kedves elvárások, melyek ösztönöznek. „Teher alatt nő a pálma”, így a feladatok, szorult helyzetek, kihívások számomra nem jelentenek terhet, hiszen egész pályám a „harc-edzettség” jegyében zajlott. Itt nem valódi harcra, de pont az ellenkezőjére, a szeretetre kell gondolni, mely életutamat táplálja. Egykori kisebbségi palócként örökölt paraszti alázattal élem mindennapjaim, búvópatakként csendben teremtek értéket. Nem tudok elkényelmesedni, mert belső mércém kellő önkritikát mutat.

Hogyan hangolta össze énektanári munkáját az előadóművészivel? Milyen a mai népzenei utánpótlás?

Közel húsz éve tanítok a szentendrei zeneiskolában. Mondanom se kell nagyon élvezem. A tanítás nemcsak jó „hangedzés”, hiszen olykor napi 8-9 órát is végigénekelek növendékeimmel, de ezentúl is rengeteg pozitív hozománya van. Egyébként a sok dalolás az én lelkemnek is jót tesz, gyógyít. Diákjaimnak köszönhetően örök ifjúnak érzem magam, az órákon rengeteget tanulok tőlük és ez a baráti kölcsönösség odáig vezet, hogy jó néhányan a magánműködéseim közül pszichiáter helyett hozzám járnak. Nálam egyébként elsődleges a dalolás öröme, a népdal szeretete és másodlagos a különböző versenyeken való megmérettetés. A legfontosabb számomra, hogy hozzájáruljak egy lelkiileg egészséges gyermek kibontakozásához, aki múltbéli kincseinket továbbörökíti. A népzenevel foglalkozó fiatalok száma öröndetes, így én optimistán hiszem, hogy egyre többen lesznek

elkötelezett hívei lelkünk tükrének, a magyar népzenenek.

Kell-e féltetni az autentikus népdalokat, népzénét a feldolgozásoktól, a kísérelteztől? Mivel vegyíthető a népzene, mivel nem?

A népzene, mint minden zene fundamentuma, a legjobb alap, kiindulópont, kifejezőeszköz, hogy zeneileg ráépítve továbblépjünk. Minden bármivel vegyíthető, műfajok keveredhetnek, különös szintézisek és disszonanciák hozhatók létre, egyedi feldolgozások születhetnek. Egyetlen egy szempont, ami fontos, hogy minőséget, továbbörökíthető értéket hozzunk létre. Remek kíséreltező talajt látok a dzsesszel való népzenei ötvözeteknél, de hatalmas jövőt kínál a kortárszene népzenevel való elegyítése is. Minden esetben lényeges a komoly stílusismeret és az alázat.

Kivel, kikkel dolgozott együtt szívesen eddigi pályája során?

Az elmúlt évtizedek során 27 önálló albumom készült el, bár csak némelyikből tarthattam lemezbemutató koncertet, mégis örömmel és szeretettel emlékszem vissza különböző lelkületű zenésztársaimra. Készítettem gyereklemezt a Tékával, spanyolországi élő koncertek felvételeiből készült a Bekeccsel közös Live és a Kőfaragókkal az amerikai turnén rögzített Meotis. Nyolc lemezem zenei atyja Kiss Ferenc volt, akinek édes-keserű hangvitele, egyéni lelke nagyban hozzájárult zenei fejlődésemhez. Ezeken az albumokon az egész Kárpát-medence olyan énekelt dallamaiból válogattam, melyek a nemzetek közt vándoroltak, így került sor a Monarchia Zenei Társulás létrejöttére. Ezeken az albumokon a magyar zenészek túl ott volt a délszláv zenét játszó Vujicsics, az osztrák Tanzgeiger, a ruszin muzsikát megszólaltató Técsői Banda és a nyitrai Ponitran zenekar. Készítettem egyházi albumot a pápalátogatás tiszteletére a Hegedős Együttessel és a kassai Csámborgóval. Az elmúlt években egy egyházi lemeztrilógia jelent meg, majd az ökumené jegyében A Teremtés dicsérete. Utóbbi két lemezem zenei komponistája az „aftercrying-os” Pejtsik Péter volt, aki kellő muzikalitással szinte kortárszenévé varázsolta a régi egyházi dallamokat. Életem külön fejezete Horváth T. Károlynak köszönhető, aki Weöres megzenésítéseivel lepott meg, a másik Illés Lajos, akivel félszavakból is értettük egymást. Ő nemcsak két rockoratóriumában szánt nekem főszerepet, de két lemezem zenéjével is megajándékozott. A közeljövőben is alkotni vágyok: egy újabb gyereklemezt, folytatnám „közép-európás” sorozatomat, de szeretnék palóc népmeséket is mondani. Pénztelen világunk viszont azt sugallja, hogy a jövő alkotásai csak néhány száz példányban készüljenek el CD formában, viszont azonnal kerüljenek fel a honlapomra letölthető állapotban. Jelenleg is már közel 20 hanghordozóm tölthető le ingyen, mert én így is szeretnék azokhoz szólni, akik üzeneteimre kíváncsiak. Egyébként koncertjeimre sem a „sznobok” járnak, hanem inkább kispénzű emberek, akiknek gondot okoz a belépőjegy és egy CD megvásárlása is.

Melyek voltak a legemlékezetesebb fellépései itthon és külföldön, miért azok?

Ezernyi apró emlékképfoszlány közül kiemelni, még csak felsorolni is nehéz a legemlékezetesebbeket, mert daloltam müncheni kórházban, amerikai lovardában, francia marhavásáron, a Víz Világnapján Kyotóban, német némaságot fogadott apácáknak, ezer egyforma kínainak. Énekeltem különböző állami ünnepségeken a magyar himnuszt, Mádl Ferenc beiktatásán a Szózatot, állva tapsolták Washingtonban az amerikai himnuszt, legutóbb a norvég himnuszt is énekelhettem. A helyszíneket, az alkalmakat még tovább folytathatnám, de ennyi idő távlatából azt kell mondanom, hogy számomra egy-egy vidéki zárt település - mondjuk egy nógrádi falvacska - néhány tucatnyi templomi közönsége és őszintesége felér a Bobby Mc Ferinnel történt duettezésemmel. Pályám egy kívülálló szemével nem szokványos sikertörténet, mert lelki éghajlatom tiltakozik minden természetellenes megnyilvánulástól. Számomra fontosabb a belső harmónia és az általam közvetített üzenet.

Bencsik Gyula (megjelenik június első napjaiban)